

СТАНОВИЩЕ

От: доц. Д-р Катя Живкова Михайлова
УНСС, Катедра „Икономическа социология“
Научна специалност: Социология
(Социология на медиите и масовите комуникации)

За: дисертационен труд за присъждане на образователна и научна степен **„ДОКТОР“** в по професионално направление *„Обществени комуникации и информационни науки“* в СУ „Св. Климент Охридски“

Автор на дисертационния труд: Надежда Стоянова Стоянова
Тема на дисертационния труд: *„Манипулация и авторитет*
(Манипулативното влияние на авторитета
в процеса на комуникация)“

Основание за представяне на становището: участие в състава на научното жури по защита на дисертационния труд съгласно Заповед № 38-652/07.11.2018 на Ректора на СУ „Св. Климент Охридски“

1. Информация за дисертанта

Надежда Стоянова Стоянова е редовен докторант във Факултет по журналистика и масови комуникации на СУ „Св. Климент Охридски“. Разработва дисертационния си проект под научното ръководство на проф. д-р Венцислав Бондигов. Нямам лични впечатления от дисертанта. Запознанството ми с него започва през представените за защита дисертация и автореферат.

2. Обща характеристика на представения дисертационен труд

Първият принос на представения дисертационен труд, който авторът извежда на стр. 285 от дисертацията и стр. 31 от автореферата е *„систематизиране, разширяване и допълване на съществуващото знание за понятието авторитет“*. Формулировката на приноса отразява както качествата на дисертацията и постигнатото научно ниво от докторанта, така и стъпките, които авторът е пропуснал да направи дотук или му предстои да пристъпи, ако продължи с научно-изследователска работа.

Дисертацията, вярна на своята тема, представлява подготовка, предпоставка за научна дефиниция на основното понятие *авторитет*. В това се състои и първия принос на работата, както и авторът сам го определя. В общ обем от 308 страници (без приложението), разпределени в логична и балансирана структура, Надежда Стоянова представя в историческа последователност, анализира и синтезира огромно множество от определения и дефиниции за авторитет – задача, с която български научен труд преди

настоящия не ми е известно да се е захващал. Впечатляващ е времевият хоризонт на изследването – от древноизточното познание до днес. Дисциплинарният обхват, в който се търси познание също не е малък – авторът работи в широкото поле на обществените науки. Списъкът на използваната литература далеч надхвърля семплото очакване от 100-150 източника.

Тази широка дефинитивна основа предполага на следващата стъпка от научно-изследователския си път, авторът да предложи и своя убедителна дефиниция на понятието *авторитет*. Опит за такава е направен. Потърсени са определения на понятието в много пъстър дисциплинарен спектър, изведени са сродни понятия – репутация, имидж, например – показани са връзките и разликите между тях, изведени са функции на основното понятие – всъщност самото дисертационно изследване се занимава с манипулативната функция на авторитета в процеса на обществена комуникация. Това са все елементи на научната дефиниция на кое да е понятие. Думата ми, е за необходимостта от по-категорична и убедителна систематизация на тези елементи в рамката на предложението за дефиниция от автора. Ако Надежда Стоянова си постави и тази задача, то бих препоръчала още веднъж да прегледа направеното до тук с оглед изчистване на някои детайли при осмислянето на богатото теоретично наследство. Например, на стр. 38 и стр. 40 авторът представя вижданията на Макс Вебер и Ерих Фром. Първото, което прави впечатление е, че Надежда Стоянова не работи с оригиналните източници – съчиненията на двамата, включително по изследваната тематика, са дори преведени и издадени на български език. Оттук вероятно идват и някои неточни нюанси в интерпретацията – при Макс Вебер не се посочва ясна разлика между господство и авторитет, а при Ерих Фром става дума за „*притежаването на авторитет*“, набляга се на така нар. от Фром притежателен модус и се пропуска интерпретацията на авторитет в другия фундаментален за автора – битиен модус.

Тук не мога да не отбележа и проявената добросъвестност и честност от страна на Надежда Стоянова. Забележете, че тя не претендира да е предложила дефиниция на основното си понятие, вероятно защото сама и съвсем правилно оценява първия си дисертационен опит като предпоставка за дефиниция. Същите добросъвестност и честност виждаме и при изграждането на научния апарат на дисертацията.

Докторантът е представил две графични визуализации в дисертацията си – фигура 1 на стр. 46 и фигура 2 на стр. 102. Чрез първата фигура авторът представя и систематизира характеристики на авторитета през различните епохи. Втората фигура „*Фактори на харизматичното лидерство*“ не е разработена от автора, но авторът коректно е посочил източника. По-важното в случая е умението на Надежда Стоянова не само да представя и анализира обемен теоретичен масив по зададена тема, но и нивото на синтез, което тя постига и представя чрез двете фигури.

Дисертацията за мен завършва с края на втора глава. Не защото не съм прочела третата, а тъкмо напротив. В първа и втора глава е представен системен теоретичен анализ по проблема, изведени са методически проблеми при дефинирането на ключовите за дисертацията понятия – авторитет и манипулация, изследвана е функцията на авторитета като инструмент за манипулация чрез процеса на обществена комуникация. Всичко това е направено на високо научно ниво, което не се запазва в третата глава от труда.

Третата глава представя методическата основа и резултатите от авторово емпирично проучване по проблематиката. Няма спор, че докторантските изследвания и въобще научните изследвания е задължително да проверяват хипотезите си чрез серия от

емпирични изследвания. И бих искала да дам възможност на автора да отговори на следните въпроси, за да защити необходимостта от точно таква емпирично изследване в рамките на настоящия дисертационен труд.

1. Какво означава „*емпирично социално изследване*“? Не става ли дума за емпирично социологическо изследване?
2. Може ли авторът да изведе теоретичния модел на обекта и предмета на изследване?
3. Можем ли да разчитаме на *изведената степен на корелация* между авторитет и манипулация, въз основа на *социално изследване* с извадка от 151 лица, в което първичната информация се регистрира чрез онлайн анкета? Моля, аргументирайте отговора си.

Като цяло методическата инфраструктура на дисертационното изследване, от което „*емпиричното социално*“ е част, има известни пропуски. Добре са дефинирани обект, предмет, цели и задачи. Изведена е и разлика между актуалност на всекидневен проблем и актуалност на научен проблем. Ако четирите хипотези бяха по-добре обмислени, може би и качеството на научните резултати щеше да е по-високо. Правят впечатление и някои терминологични неточности. „*Придържаме се към историческата процедура*“ (стр. 7), може би към историческия подход, анализ? „*При реализирането на теоретичната част на дисертационния труд е използван интердисциплинарен подход*“ (стр. 7) – може би е приведено познание по темата от различни дисциплинарни полета, докато интердисциплинарен подход означава прилагане на комбинация от методи на различни науки при изследването на избрана проблематика. „*Използвани са вторични методи за регистрация на информацията*“ (стр. 7) – известни са ми методи за вторичен анализ на данни, но това е различно от методи за регистрация на първична информация. „*Направени са разузнавателни проучвания*“ (стр. 8) – боя се, че друг субект, а не докторанта, не научния изследовател, прави разузнавателни проучвания. Всичко това може да е от невнимание, от търсене на оригинална фраза, от недостатъчно дълбоко вникване в естеството на научния метод и методология. Поправимо е, разбира се – обучението в ОНС „Доктор“ е само първата необходима стъпка.

3. Оценка на научните и научно-приложни приноси

Авторът формулира две групи приноси: в теоретичен и в практически план.

Приемам първите два приноса, в теоретичен план.

Следващите приноси, в практичен план, не приемам, с изложени по-горе аргументи.

4. Оценка на публикациите по дисертацията

Дисертантът представя 3 публикации по темата на дисертационния труд, с което се изпълнява количественото изискване за допускане до защита и присъждане на ОНС „Доктор“ по този критерий.

5. Оценка на автореферата

Авторефератът е разработен в класическа структура с общ обем от 34 страници. Представя резюме на дисертационния труд и напълно точно отразява основните му съдържателни и структурни компоненти. Докторантът е предложил също и формулировка

на научните приноси на изследването. Посочен е списък с научните публикации по темата на дисертацията.

6. Критични бележки, препоръки и въпроси

Основните си критични бележки отправих в параграф 2. *Обща характеристика на представения дисертационен труд.* Поставих и въпроси по някои от формулираните приноси.

Препоръката ми е докторантът да посвети време и мотивация да навлезе в вътрешните кръгове на методологията на научното изследване. Приемам този дисертационен опит като първи опит в полето на науката и категорично доказателство за успешно изпълнени критерии за покриване на образователна степен „Доктор“.

7. Заключение

Представеният дисертационен труд реализира два приноса към развитието на теоретичната мисъл по избраната от автора проблематика. Смятам това като достатъчно основание за подкрепа на положените научно-изследователски усилия до тук. В рамките на публичната защита, докторантът ще има възможност да доразвие някои свои тези, да защити приносите си. Призовавам уважаемите членове на научното жури да гласуват за присъждане на ОНС „Доктор“ на Надежда Стоянова Стоянова.

10 декември 2018

Подпис:

